

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

9

1912

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. Τ.Ε.Κ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΙΚΩΙ ΠΑΝΚΗ·ΕΤΗΜΩΙ

*Ἡξιώθη τοῦ Ζαπκείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1912

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ · 1969 · RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ * · BAS. N. GRÉGORIADÈS

ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 2 · ΑΘΗΝΑΙ (142) · 2, RUE PHIDIAS · ATHÈNES (142)

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ Θ'. -- 30 Ιουνίου 1912 -- ΤΕΥΧΟΣ Α'—Β'.

ΠΑΙΑΝΙΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ ΡΩΜΑΪΚΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

Τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ Παϊανίου μετάφρασιν τῆς τοῦ Εὐτροπίου ῥωμαϊκῆς ἱστορίας πρῶτος ἐξέδωκε μετὰ τοῦ πρωτοτύπου ὁ Φρειδερίκος Sylburg ἐν Φραγκοφορτίῳ τῷ 1590¹. Μετ' αὐτὸν δ' ἐξεδόθη ὁ Παϊάνιος καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Χριστιανοῦ Φρειδερίκου Schmid τῷ 1736, ὑπὸ τοῦ Cellarius τῷ 1678², ὑπὸ τοῦ Hearne τῷ 1703³, ἀνωνόμως ἐν Βρουνοβίγγῃ τῷ 1763⁴, ὑπὸ τοῦ Kaltwasser τῷ 1780⁵, ὑπὸ τοῦ Verheyk τῷ 1793⁶ καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Νεοφύτου Δούκα ἐν Βιέννῃ τῷ 1807⁷.

1 Romanae historiae scriptores graeci minores; qui partim ab urbe condita, partim ab augusto imperio res Romanas memoriae praesiderunt. Francofurti, MDXC.

2 Eutropii Breviarium historiae Romanae cum metaphrasi graeca. Cizae, 1678.

3 Eutropii Breviarium historiae Romanae cum Paeanii Metaphrasi graeca. Oxonii, Theatro Sheldoniano, MDCCIII.

4 Paeanii metaphrasis in Eutropii Historiam κατὰ Brunswigae, 1763. Παρὰ Schröder.

5 Paeanii . . . In usum scholarum edidit indicemque verborum adjecit J. F. Sal. Kaltwasser. Gothae, 1780.

6 Eutropii Breviarium Historiae Romanae, cum metaphrasi graeca Paeanii, et Notis Integris El. Vineti, Henr. Glareani, Tan. et An. Fabri, Chr. Cellarii, Th. Hearnii, Ch. Aug. Heumanni et Sig. Havercampi. Item Selectis Frid. Sylburgii . . . Recensuit, suasque Adnotationes cum Indicibus copiosissimis Addidit Henricus Verheyk. Editio altera accuratior et emendatior. Lugduni Batavorum. Apud Samuelem et Joannem Luchtman, Academiae Typographos. MDCCXCIII.

7 Εὐτροπίου Ἐπιτομὴ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας εἰς βιβλία δέκα μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν Ἑλληνίδα παρὰ Παϊανίου, κἀντεθῆεν αὖθις εἰς τὴν νῦν

Ἄπασαι αὐταὶ αἱ ἐκδόσεις στηρίζονται εἰς ἓνα καὶ μόνον κώδικα. Εὐρίσκειτο δ' οὗτος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Γάλλου Φραγκίσκου Ριθίου (Pithouei), ἐξ ἧς ἐξέγραψε τὴν μετάφρασιν τοῦ Παιανίου ὁ Sylburg¹, ἀνετύπωσαν δὲ μετ' αὐτὸν ἐξ αὐτῆς οἱ ἐν Ἑσπερία ἐκδόντες τὸν Παιάνιον, ὡς τὸ πλεῖστον ἄνευ μεταβολῶν. Ἡδὴ δὲ ὁ Havercamp εἶχεν ἐκφράσει τὴν γνώμην, ὅτι ὁ κώδιξ οὗτος τοῦ Ριθίου εἶνε αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ περιελθὼν ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐκδοσιν τοῦ κειμένου τοῦ Παιανίου ὑπὸ τοῦ Sylburg εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Μονάχου². Πράγματι δ' ἐν ταύτῃ ἀπόκειται ὑπ' ἀρ. 101³ κώδιξ τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, περιλαμβάνων ἀπὸ φ. 1^a μέχρι φ. 50^a τὴν μετάφρασιν τοῦ Παιανίου, μετ' αὐτὴν δὲ ἀπροσπάσματα τοῦ ἱστορικοῦ Μέμνονος καὶ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, λόγους τοῦ Λιβανίου καὶ ἄλλα τινά. Ἄλλ' ἢ ἀντιβολὴ τοῦ κώδικος τούτου πρὸς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Sylburg δεικνύει οὐ μικρὰς διαφοράς. Καὶ τινες μὲν τῶν διαφορῶν τούτων δυνατὸν νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι προέρχονται ἐκ παραναγνώσεων ἢ ἐξ ἀνεπιστασίας τοῦ Sylburg, ἀλλ' ὑπάρχουσι χωρὶα ἀποδεικνύοντα, ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν ὡς βῆσις τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ νὰ ἐχρησίμευσεν ὁ νῦν ἐν Μονάχῳ ἀποκαίμενος κώδιξ. Ἄρκουσι δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου τούτου τρία ἐπιφανῆ τεκμήρια. Καὶ δὴ ἐν μὲν Βιβλίῳ Α' κεφ. α' σημειώνει ὁ Sylburg τάδε· *pro ποιμαίνουσι vetus liber aliam quoque scripturam habet, ποιμέσι : recte.* Ἄλλ' ὁ κώδιξ τοῦ Μονάχου μόνην τὴν γραφὴν *ποιμαίνουσι* ἔχει, λείπει δ' ἐν τε τῷ κειμένῳ καὶ ἐν τῇ ἱερά ἢ γραφῇ *ποιμέσι*· ἐν δὲ τῷ Βιβλίῳ Ζ' κεφ. κ'

συνήθως ὀμιλουμένην παρὰ Νεοφύτου Δούκα κκρ' οὗ καὶ ἐξεδόθη εἰς τόμους δύο. Ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Γεωργίου Βενδῶτου. 1807.

¹ Ἐνθ' ἀν. σ. 63.

² Codex iste idem videtur esse cum eo, cujus meminerunt Catalogi Bibliothecae Bavariensis qui anno MDCII prodierunt, duodecim nempe annis post editionem *Historiae Romanae Scriptorum graecorum Sylburgianam*. H a v e r c a m p παρὰ V e r h e y k ἐνθ' ἀν. σ. **** 3 ἐν στήμ.

³ Ἐσφαλμένως ὁ Δούκας ἐν τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ σ. κκ' ἀναφέρει ὡς ἀριθμὸν τοῦ κώδικος τὸν CCXIII. Κἀγὼ δ' ἐν τῇ *Classical Review* Τόμ. ΙΑ' σ. 382.

ὁ Syllburg ἐξέδωκεν ἐν τῷ κειμένῳ ταῦτα καὶ μόνα ὡς ἐν τῷ κώδικι περιλαμβανόμενα· ἐτελεύτησε δὲ . . . ἐννάτῳ καὶ ἡμέραις ἑπτὰ, τὸ δ' ἔλλειπες τοῦτο κείμενον συνεπλήρωσεν ἐκ τοῦ λατινικοῦ πρωτοτύπου ὡς ἐν ἐτελεύτησε δὲ τῆς ἡλικίας ἔτει ἑξηκοστῷ ἐννάτῳ τῆς δὲ ἀρχῆς ἐννάτῳ, καὶ ἡμέραις ἑπτὰ. Ἄλλ' ὁ Μοναχίος κώδιξ ἔχει τὰ ἐξῆς πληρέστερα τῶν ὑπὸ τοῦ Syllburg ἐν τῷ κειμένῳ ἐκδοθέντων· ἐτελεύτησε δὲ ἐνάτῳ καὶ ἑξηκοστῷ τῆς ἡλικίας, τῆς βασιλείας δὲ ἐνάτῳ καὶ ἡμέραις ἑπτὰ. Πολὺ δ' ἐνδεικτικώτεραι εἶνε αἱ περὶ τὰ περισελίδια σχόλια καὶ τὰς ἐν τῇ ᾧα ἐπιγραφὰς διαφοραὶ παρὰ τῷ Syllburg καὶ ἐν τῷ Μοναχείῳ κώδικι. Οὕτως ὁ Syllburg δὲν σημειώνει τὰ ἐξῆς παρασελίδια, ἅπερ εὐρίσκομεν ἐν τῷ κώδικι τοῦ Μονάχου· ἐν Βιβλίῳ Β' κεφ. γ' ἐν τέλει περὶ τῆς τῶν ὑπαιτικῶν αὐθις ἀρχῶν ἀναλήψεως· αὐτόθι κεφ. ε' λεγεῶν πλήθος στρατιωτικῶν ἀνδρῶν, ε' ἀπὸ τοῦ λέγω τοῦ ἐκλέγομαι ἤγουν ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν· αὐτόθι κεφ. ζ' ἐν τέλει C^η περὶ Ἀλεξανδρείας· αὐτόθι κεφ. θ' περὶ σαμνιτῶν· αὐτόθι κεφ. ια' περὶ τοῦ πύρρου τοῦ ἠπειρώτου. Λεῖπουνσι δὲ παρὰ τῷ Syllburg ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων καὶ τὰ ἐξῆς ἐν τῷ Μοναχείῳ κώδικι παρασελίδια ὀνόματα τῶν οἰκείων αὐτοκρατόρων· τιβέριος, γάϊος, κλαύδιος, νέρων, γάλβας, ὄθων, βιτέλλιος, οὐεσπασιανὸς, τίτος, δομειανὸς, νέρβας, τραϊανὸς, ἀδριανὸς, ἀντωνῖνος ὁ εὐσεβῆς, μάρκος ἀντωνῖνος βῆρος, ετερος μάρκος ἀντωνῖνος ὁ σοφὸς, λεύκιος κόμοδος, περτίναξ, σενηρος, αντωνῖνος φάκαλος, μακρίνος, μάρκος αὐρηλιος, ἀλέξανδρος, μαξιμιανὸς, γορδιανὸς, φίλιππος, δέκιος, γάλλος, γαλλιῆνος, κλαύδιος, αὐρηλιανὸς, πρόβος, κάρος καὶ καρῖνος, διοκλητιανὸς, μαξιμιανὸς ὁ καὶ ἐρικούλιος. Ἄφ' ἐτέρου δὲ λέιπουσιν ἐν τῷ Μοναχείῳ τὰ ἐξῆς σημειώματα τῆς ᾧας τοῦ κώδικος ὃν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Syllburg· ἐν Βιβλίῳ Β' κεφ. ιη' ἀνδρῶν μυριάδες ἐγγὺς λ' τότε ἦσαν ἐν Ῥώμῃ, ἐν δὲ Βιβλίῳ Ζ' κεφ. η' ὅτι ὁ Αὐγουστος νς τὰ πάντα ἐβασίλευσεν ἄρξάμε-

νος ἀπὸ κ ἔτους τῆς ἡλικίας, ὧν τὰ μὲν ιβ σὺν Ἀντωνίῳ καὶ Δελίδῳ τὰ δὲ μὲν μόνος· καὶ ἔζησε πάντα ἔτη ἀπὸ γενέσεως ος. Εὐρίσκονται δὲ καὶ αἱ ἐξῆς διαφοραὶ ἐν παρασελιδοῖς σημειώμασιν ἀναγραφομένοις μὲν παρὰ τῷ Sylburg, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐν τῷ κώδικι τοῦ Μονάχου· ἐν μὲν Βιβλίῳ Ε' περὶ τὸ τέλος κεφ. γ' ἀντὶ τῶν παρὰ τῷ Sylburg πρώτης καὶ τοῦτον δὲ ὁ Μονάχειος ἔχει α" καὶ τοῦτον, ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ Βιβλίου Η' ἐκ τῶν παρὰ τῷ Sylburg ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως Νέρβα τοῦ αὐτοκράτορος ἔτη ὧν λείπουσιν ἐν τῷ Μοναχείῳ αἱ λέξεις ἕως Νέρβα τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐκ πάντων τούτων γίνεται κατάδηλον, ὅτι ὁ ἐν χερσὶ τοῦ Sylburg κώδιξ καὶ ὁ Μονάχειος δὲν εἶνε εἰς καὶ ὁ αὐτός. Τίς δ' ὁ τοῦ Sylburg δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν προσέχοντες εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ἐξέγραψεν ἐξ αὐτοῦ τὸν Παιάνιον ὁ κώδιξ εὐρίσκετο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Pithou. Τῆς βιβλιοθήκης δὲ ταύτης αἱ τύχαι δὲν εἶνε ἔκτοτε ἄγνωστοι. Γινώσκομεν ἀπ' ἐναντίας, ὅτι οἱ ἐξ αὐτῆς κώδικες διεσπάρησαν εἰς Λονδίνον, εἰς Παρισίους, εἰς Montpellier καὶ εἰς ἄλλας βιβλιοθήκας τῆς Γαλλίας¹. ῥητῶς δὲ μνημονεύεται, ὅτι κώδικες τοῦ Pithou περιτλήθον καὶ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ μαρκίωνος de Rosambo. Καὶ πράγματι ἐν ταύτῃ εὐρίσκομεν κώδικα τοῦ Παιανίου, γεγραμμένον τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα καὶ συγκείμενον ἐκ φύλλων 49, ἐν ᾧ ἡ μετάφρασις τοῦ Παιανίου ἐν τῷ Μοναχείῳ καταλαμβάνει φύλλα 50, εἰς αὐτὴν δ' ἔπονται καὶ ἄλλα πολλὰ, τοῦ κώδικος ἀπαρτιζομένου ἐν ὅλῳ ἐκ φύλλων 396². ῥητῶς δὲ μνημονεύεται, ὅτι ὁ κώδιξ οὗτος τοῦ μαρκίω-

1 *Ide P. J. Grosley Vie de Pierre Pithou. Ἐν Παρισίοις. 1756 Τόμ. Β' σ. 275 κ. ε.* ὅπου ὁ κατάλογος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Φραγκίσκου Pithou. *Πρόβλ. V. Gardthausen Sammlungen und Cataloge griechischer Handschriften. Ἐν Λειψίῳ. 1903 σ. 17, 60, 94 ἐν λ. Pithou.*

2 *O m o n t ἐν Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale. Ἐν Παρισίοις 1888 Τόμ. Β' σ. 381.*

3 *H a r d t Catalogus codicum manuscriptorum bibliothecae regiae bavaricae. Ἐν Μονάχῳ. 1806 s. 538.*

νος de Rosanbo προσέρχεται ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ριθου. Ἀπορῶ δὲ πῶς ὁ κ. de Rosanbo, ὃν πρό τινων ἐτῶν παρεκάλεσα νὰ με διευκολύνη εἰς ἀντιβολὴν ἢ φωτογράφησιν τοῦ κώδικος, ἐν ρητῶς ἀναγράφει ὁ Omon t ὡς παρ' αὐτῷ ἀποκείμενον¹, μοι ἔγραψεν, ὅτι δὲν κέκτηται τὸν κώδικα τοῦτον.

Πλὴν δὲ τῶν δύο τούτων κωδίκων, τοῦ Μοναχείου καὶ τοῦ ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ριθου, σώζονται καὶ δύο ἄλλοι, οἵτινες δὲν ἔχουσι ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν τῆς μεταφράσεως τοῦ Παιανίου. Ὁ ἕτερος τούτων εἶνε ὁ Λαυρεντιανὸς LXX cod. 5, γεγραμμένος τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα τελευτώντα καὶ περιλαμβάνων τὸν Παιάνιον ἐν φ. 198^a-219^b, καὶ ὁ πάντων ἀρχαιότατος, ὁ ὑπ' ἀρ. 812 τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς τῶν Ἰθῆρων, τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, ἐν φ. 1-98, ἐξαιρουμένων τῶν φ. 3-6 καὶ 11-14, ἐγκαταμεμιγμένων μετὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Παιανίου², ἐν οἷς περιέχονται τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθέντα ἀποσπάσματα Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχέως³.

Ἐξαιρουμένου δὲ τοῦ κώδικος τοῦ Ριθου (de Rosanbo), οὗ δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβω γνῶσιν διὰ τὸν προμνημονευθέντα λόγον, τοὺς μὲν δύο τῶν λοιπῶν, τὸν Λαυρεντιανὸν (Λ) καὶ τὸν Μονάχειον (Μ), ἀντέβαλον αὐτὸς, τὸν δὲ Ἰθηριτικὸν (Ι) διὰ τοῦ φίλου κ. Φιλίππου Γεωργαντᾶ, κατὰ παράκλησίν μου μεταβάντος εἰς Ἅγιον ὄρος τὸ θέρος τοῦ 1896. Εὐθὺς δ' ἀμέσως παρατηρητέον, ὅτι ὁ Ἰθηριτικὸς κατὰ τοῦτο εἶνε σπουδαιότερος τῶν ἄλλων τριῶν γνωστῶν μοι κωδίκων, ὅτι περιέχει μὲν τὸ ἐν ταῖς λοιποῖς κώδιξι λείπον μέρος τοῦ ἕκτου Βιβλίου, συνιστάμενον ἐκ μέρους τοῦ ἐνάτου κεφαλαίου, ἐξ ὅλου τοῦ δεκάτου καὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἐνδεκάτου, καὶ τὸ μέγιστον μέρος τοῦ λείποντος τέλους τοῦ Εὐτροπίου, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῶν λέ-

¹ O m o n t ἐνθ' ἂν.

² Σπυρ. Π. Δάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβριγία τῆς Ἀγγλίας. 1900. Τόμ. Β' σ. 228.

³ Νέου Ἑλληνομνημονος Τόμ. Α' σ. 7 κ. 6.

ξων [ἀλλο]φύλλως τῶν ἀγῶνι εἶχον, ἀντιστοιχοῦσάν εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον τοῦ δεκάτου Βιβλίου τοῦ πρωτοτύπου, λήγον ἔ' εἰς τὰς λέξεις πάλιστα δὲ δικαιοσύνης, ἀνταποκρινομένης εἰς τὰ in provinciales justissimus τοῦ ιε' κεφαλαίου. Κατὰ ταῦτα οὐδ' ὁ Ἰθρητικὸς κώδιξ περιέχει τὸ ὅλον τέλος τοῦ Παιανίου, ἀλλὰ λείπεται τὸ ἀντίστοιχα τῆς μετὰ τὰς ἀνωτέρω λέξεις συνεχείας τοῦ ιε' κεφαλαίου τοῦ Εὐτροπίου μέχρι τοῦ ἐν τῷ ιη' κεφαλαίῳ τέλους τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας. Τὸ δὲ περίεργον εἶναι, ὅτι τὸ κολοβὸν τοῦτο κείμενον τοῦ Παιανίου δὲν τελευταῖα ἐν ἰδίῳ φύλλῳ τοῦ Ἰθρητικοῦ κώδικος, ὥστε νὰ ὑποταθῇ ἐκπεσοῦσα ἢ συνέχεια, ἀλλ' εἰς τὰς ἀνωτέρω τελευταίας λέξεις τοῦ Παιανίου τὰς ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὸ πρωτότυπον κείμενον τοῦ Εὐτροπίου ἔπεται ἐν μέσῳ τῷ φύλλῳ ἀνευ διακοπῆς ἢ ἀκέφαλος ἀρχῆ, ἀνωνύμου συγγραφέως περὶ τοῦ Καισαρείου γένους, ἣν ἐξέδωκα ἤδη ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημόνι, προσπαθήσας νὰ δικαιολογήσω καὶ τὸν λόγον τῆς συγχύσεως καὶ συναναμίξεως τῶν δύο συγγραφῶν¹. Τῷ δὲ 1897 ἐξέδωκα καὶ τὰ νέα ταῦτα μέρη τοῦ Παιανίου μετ' ἀντιβολῆς τοῦ Ἰθρητικοῦ κώδικος καὶ τοῦ Μοναχείου πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Kaltwasser, οὐσαν ἐν τοῖς πλείστοις ἀπλήν ἀνατύπωσιν τῆς τοῦ Sylburg, ἀναγράφας δὲ καὶ τινὰς ἐνδεικνυομένας ἀρίστας διορθώσεις τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ Παιανίου².

Ἐνταῦθα ἔ' ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ προβῶ εἰς νέαν ἔκδοσιν τοῦ ὅλου κειμένου τοῦ Παιανίου, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἐκ τοῦ Ἰθρητικοῦ κώδικος νέων μερῶν. Σκοπὸν δὲ τῆς ἐμῆς ἐκδόσεως προεβαλέμην οὐχὶ νὰ ἐπανορθώσω αὐτὸν τὸν Παιανίον, προσαρμόζων αὐτὸν πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ποικαταστήσω ὅσον τὸ δυνατόν πιστῶς τὸ ἀρχικὸν κείμενον αὐτοῦ τοῦ Παιανίου ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ἀρίστων γραφῶν τῶν κωδίκων μόνον ἐν ταῖς κριτικαῖς σημειώσεσιν, ἐν αἷς αἱ διάφοραι γραφαί

¹ Νέου Ἑλληνομνημόνιος Τόμ. Α' σ. 129 κ. ἑ.

² Ἐν τῇ Classical Review Τόμ. ΙΑ' (1897) σ. 382 κ. ἑ.

τῶν χειρογράφων δηλοῦνται διὰ τῶν γραμμάτων Ι, Λ καὶ Μ, σημειῶνων ἔπου ἀναγκάσιον τὰς ἀσφαλεστέρας τῶν προταθεισῶν προσαρμογῶν πρὸς τὸ πρωτότυπον τοῦ Εὐτροπίου, ἰδίως ἐν τοῖς κυρίοις ὀνόμασιν, ἅτινα παρεφθαρμένα πολλάκις φαίνεται ἀποδοῦν αὐτὸς ὁ Παιάνιος, ἀν κρίνωμεν ἐκ τῆς ὁμοφωνίας τῶν σωζομένων κωδίκων. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἐν τῷ Μοναχαίῳ διακρίνονται πῶς καὶ πού διορθώσεις δευτέρας χειρὸς, ἃς ἐφρόντισα ὁμοίως νάναγράψω ἐν ταῖς κριτικαῖς σημειώσεις. Τοῦ δὲ Λαυρεντιακοῦ κώδικος τὸ κείμενον εἶνε γεγραμμένον διὰ τριῶν εὐκόλως διακρινομένων χειρῶν. Τοῦτων ἡ μὲν πρώτη ἔγραψε τὰ φύλλα 200^x-218⁶, ἡ δὲ δευτέρα τὸ φ. 219^x μέχρι τῶν λέξεων τῆς δὲ ἐξ αὐτῶν γενομένης συμφορᾶς ἐν τῷ κεφαλαίῳ ε' τοῦ Θ' Βιβλίου, ἡ δὲ τρίτη πυκνοτέρα καὶ διάφορος τῶν ἄλλων τὰ φ. 220^x - 221⁶. Παρατηρητέον δ' ὅτι εἶνε μὲν καὶ τὰ φύλλα 216^x - 218⁶ διάφορά πως τὴν γραφὴν τῶν πρὸ αὐτῶν, ἀλλὰ παρὰ τὴν διαφορὰν ταύτην ὁ καθ' ὅλοι γράφικὸς χαρακτήρ εἶνε ὁ αὐτὸς, καὶ δυνάμεθα ἀσφαλῶς νάποφανθῶμεν, ὅτι καὶ ταῦτα ἔγραψαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς πρώτης χειρὸς. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ φύλλου 219 λεκτέον, ὅτι διαφέρει πῶς ἡ γραφὴ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος αὐτοῦ μετὰ τὰς ἄνω ἀναγραφείσας λέξεις τῆς δὲ ἐξ αὐτῶν γενομένης συμφορᾶς, καὶ πάλιν δὲ διαφόρως ἔχει ἡ γραφὴ τοῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ φύλλου· ἀλλ' ἐπισταμένη μελέτη ἀποδεικνύει, ὅτι παρὰ τὰς διαφορὰς ταύτας τὸ ὅλον φύλλον ἔχει γραφὴν ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς. Ἡ δὲ δευτέρα τῶν ἀνωτέρω χειρῶν ἐπήνεγκε καὶ διορθώσεις τοῦ κειμένου, ἃς περιέλαβον πάντοτε ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει τῶν κριτικῶν μου σημειώσεων. Ἔχει δὲ ὁ Λαυρεντιακὸς κώδιξ καὶ οὐκ ὀλίγα παρασελίδια σημειώματα, ὀνόματα ἢ χρονολογίας, ὁμοίως πάντα ἀναγραφέντα ἐν ταῖς κριτικαῖς σημειώσεις. Ἦνεν δὲ τὰ σημειώματα ταῦτα συνήθως μὲν ἐρυθρὰ, σπανιώτερον δὲ ποτε μέλαινα ἢ κίρρα. Καὶ ὁ ἐρυθρογράφος δὲ διώρθωσεν ἐνιαχοῦ τὸ κείμε-

1 Ἐννοῶ τὴν διὰ μελοβιβλίου ἐν τῇ κάτω ἡφ ἀριθμῶσιν τῶν φύλλων.

νον ἢ κατέστησε ζωηρότερα γράμματα ἀμυδρά ἢ κακῶς ἐσχηματισμένα. Φαίνεται δὲ, ὅτι ὁ ἐρυθρογράφος εἶνε ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ γράφας τὸ φύλλον 219 τοῦ κειμένου, ἦτοι ἡ δευτέρα χεὶρ.

Πρὸς τούτοις σημειῶνω, ὅτι τὰς μὲν παρὰ τῷ Sylburg γραφὰς τὰς παρελημμένας ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Pithou ἐδήλωσα διὰ τοῦ Σ, τὸ δὲ Π δηλοῖ ὁμοφωνίαν ἀπάντων τῶν κωδίκων ὡς καὶ τῶν ἐνταῦθα ληφθεισῶν ὑπ' ὄψιν ἐκδόσεων ἢ κατ' ἀντίθεσιν πάντων τῶν λοιπῶν πρὸς μίαν καὶ μόνην γραφήν, ἣν καὶ ἀντιπαρατάσσω. Εὐνόητον δ' εἶνε, ὅτι οἱ κώδικες δὲν ἔχουσι κεφαλαία γράμματα καὶ ὑπογεγραμμένας, καθ' ἃ ἐγράφησαν ταῦτα ἐν ταῖς ἡμῶς σημειώσεσι χάριν εὐκολίας. Περιστὸν δ' ἐθεώρησα νὰ σημειώσω τὰ τονούμενα ἐκ τῶν κωδίκων πλὴν τῆ ὅπου παρουσιάζονται διαφοραὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκλίσιν.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Μονάχειος κώδιξ ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ ἐκάστου τετραδίου ἔχει ἐν τῇ κάτω ᾠξ πρὸς τῇ ῥάχει σεσημειωμένας τὰς πρώτας λέξεις τοῦ ἐπομένου φύλλου. Οὕτως ἐν μὲν φ. 8⁶ εὐρίσκομεν τὰς λέξεις ἐκστρατεύουσι πάλιν, ἐν φ. 16⁶ πόλει συνέλαβεν, ἐν φ. 24⁶ γαμετὴν καὶ τοὺς παῖδας ὅπου τὸ γαμετὴν γραφὴν τῇ πρώτῃ χειρὶ διέγραψεν ἡ δευτέρα, προσθεῖσα μετὰ τοῦ σημείου < ἐν τέλει τοῦ κειμένου, ἐπειδὴ ὁ πρῶτος βιβλιογράφος ἐλησμένησε νὰ γράψῃ τὴν λέξιν ταύτην ἐν ἀρχῇ τοῦ φ. 25^α, ἐν δὲ φ. 32⁶ αὐθις ἐγένετο φθορεὺς, ἐν δὲ φ. 40⁶ σαβίνος ὁ κοινωνήσας, ἐν δὲ φ. 48⁶ προσθήκαις.

Τέλος παρατηρητέον, ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ Βιβλίον Α' καὶ καθεξῆς λείπουσιν ὡς τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς κώδιξι.